

GARAJ'DA NELER OLUYOR?

BİRİNCİ DÖNEMİNİN SONUNDA GARAJ

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi içinde, TEPAV binasının alt katında Ocak 2013'te kurduğumuz GARAJ Girişimcilik Merkezi'nin 20 Haziran Perşembe günü ilk Demo Günü vardı. Demo Günü, girişimciler için bir tür mezuniyet töreni. Nasıl üniversitedeki bir öğrenci derslerini, projelerini bitirip mezun oluyorsa; GARAJ Hızlandırıcı Programı'ndaki bir girişimci de ürününü piyasaya çıkarabilecek hale gelip mezun oluyor. Demo Günü'nde, klasik bir mezuniyet töreninden farklı olarak, girişimciler hazırladıkları ürünleri olası yatırımcılara anlatıyorlar. Amaç, ürünün piyasaya girmesi için gerekli pazarlama, insan kaynağı gibi harcamaları karşılayacak bir miktarda yatırım almak ve böylece işin hızla büyümesinin önünü açmak.

GARAJ'ın amacı, Ankara'da girişimcilikle ilgili tüm oyuncularını bir araya getirmek. Sistemin merkezinde girişimci var. Ama girişimciyi destekleyecek diğer unsurlar da çok önemli. Bunun başında üniversiteler geliyor. GARAJ, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi içinde, ama diğer üniversitelerden gelen girişimcilere de açık; nitekim girişimlerin üçte ikisi başka üniversitelerden. İkincisi, girişimciliğe yönelik kamu kurumları. Notun devamında göreceğiz ki, GARAJ'ın kuruluşu doğrudan hükümetimizin girişimciliğe yönelik destek politikaları çerçevesinde gerçekleşti. Üçüncüsü, yatırımcılar ve mentörler. GARAJ hem Ankara'da yerel yatırımcı ve mentör ağlarını geliştirmeye, hem de İstanbul ile bu alanda bağlantıları artırmaya yönelik etkinlikler yapıyor. GARAJ'ın işi, girişimcileri ve girişimcilikle ilgilerin tümünü bir araya getirecek ortam oluşturmak.

Türkiye'de, Hazine Müsteşarlığı'nın yeni bireysel katılım yatırımcısı düzenlemesi sayesinde geniş bir melek yatırımcı kitlesi ortaya çıkıyor. GARAJ Demo Günü'ne de 50 civarında yatırımcı katıldı, bunların 15'i İstanbul'dan geldi. Türkiye'de erken aşama yatırım yapan tüm girişim sermayesi fonları ve başlıca melek yatırımcı ağlarının temsilcilerini GARAJ Demo Günü'nde görmek mümkündü. Şimdi GARAJ'dan mezun olan 11 girişimci ekibe gelecek yatırımları bekliyoruz.

GARAJ Girişimcilik Merkezi'nin ilk mezunlarını verdiği altıncı ayı, geri dönüp, GARAJ'ı neden kurduk, GARAJ nereden nereye geldi, bundan sonra nereye gidebilir diye değerlendirmekte fayda var. Bu noktada öncelikle biz buraya nasıl geldik, GARAJ fikri nasıl çıktı ve hükümetimizin desteğiyle nasıl şekillendi onu anlatıyoruz. Sonra GARAJ'dan mezun olan ilk grubun projelerini tanıtıyoruz. Böylece GARAJ'da ne oluyor herkes bilsin, akıllardaki sorulara cevap olsun, yapılanlar başkalarına da örnek olsun. Son olarak da, önümüzdeki yola ilişkin planlarımızı açıklıyoruz. GARAJ'ın geleceğine ilişkin fikirlerimizle ilgili girişimcilikle alanında tüm ilgililerin geribildirimini almak istiyoruz.

GARAJ fikri nereden çıktı?

3-5 Aralık 2011 tarihinde Başbakan Sayın Tayyip Erdoğan'ın ev sahipliğinde İstanbul'da 2. Küresel Girişimcilik Zirvesi toplandı. Toplantı, TOBB'un katkılarıyla, Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü tarafından organize edildi. Açılış konuşmasını TBMM Başkanı'nın yaptığı Zirve'de Ortadoğu başta olmak üzere dünyanın girişimciliğin geliştirilmesi alanındaki liderleri bir araya getirildi. Zirve, ülkemizin bölgemizde girişimci gücüyle sivrilen bir ekonomik güç olduğunu ortaya koyarken, bizim için de bir ilham kaynağı oldu.

Bir girişimcinin en büyük ihtiyacı nedir? Girişimciler dahil çoğu kimse bu soruya "sermaye" diye cevap verecektir. Sonra da "Zaten Silikon Vadisi dışında girişimcilik gelişmez, çünkü sadece orada girişim sermayesi fonları ve melek yatırımcılar var" diye devam edecektir. Başbakanlık'ın organize ettiği Küresel Girişimcilik Zirvesi'nde gördük ki, hiç beklemediğiniz yerlerde girişimcilik gelişebiliyor. Bu toplantıda sadece ABD'de GARAJ gibi merkezlerin birliği National Business Incubation Association'ın başkanı David Monkman ile değil, Ürdün'ün başkenti Amman'da Oasis 500 isminde bir hızlandırıcı programı kuran Usama Fayyad ve Mısır'ın başkenti Kahire'de benzer bir program olan Flat 6'i kuran Ahmad Alfi ile tanışmış olduk.

Küresel Girişimcilik Zirvesi'nde Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet Yılmaz, TEPAV Direktörü Sayın Güven Sak, Babson College Rektörü Leonard Schlesinger, Doğu Holding CEO'su Sayın Ferit Şahenk, Abraaj Capital Direktörü Arif Naqvi (İstanbul, 3 Aralık 2011)

Hızlandırıcı programları, girişimcinin en önemli ihtiyacının “sermaye” değil, ona yol gösterecek, yordam öğretecek, mentörlerden, müşteri ve yatırımcı ilişkilerini sağlayacak ilişkilerden oluşan “network” olduğu felsefesinden yola çıkıyor. Hızlandırıcı programları, bir iş fikri olan girişimcileri alıp, girişimciye programda kaldıkları süre içinde ürününü piyasaya çıkarmasını sağlıyor. Programlar genelde üç aydan bir yıla kadar sürüyor. Bu süre içinde, girişimci yoğun mentörlük alıyor, ilgili müşteri ve yatırımcılarla sistematik biçimde tanıştırılıyor. Böylece kafasındaki iş fikri piyasanın taleplerine göre evrilerek hızla ürüne dönüşüyor¹.

ABD'deki ilk hızlandırıcı programları Y-Combinator² ve Techstars'ın³ başarısının Amman ve Kahire'de tekrarlanabildiğini görünce, biz neden aynısını Ankara'da yapmayalım dedik. GARAJ fikri böylece ortaya çıktı. GARAJ ile, Türkiye'nin başlıca üniversitelerine, kuvvetli savunma sanayii ve sağlık teknolojileri kümelerine ev sahipliği yapan, kamunun dağıttığı girişimcilik hibelerinin yarısını alan Ankara'da girişimcilik ekosistemini hareketlendirmek için bir adım atmaya karar verdik.

GARAJ ve kamu politikaları

Bir hızlandırıcı programının en önemli kaynağı girişimciler. Nitelikli insan kaynağının girişimciliğe özendirilmesi, başarılı girişimlerin önünün açılmasının temel şartı. Bunun içinse nitelikli potansiyel girişimcileri tespit edecek mekanizmalara ihtiyaç var. Bu nedenle, 2012 yılında en iyi girişimcileri ortaya çıkaracak faaliyetlere yöneldik. “Türkiye'nin En İyi Girişimcileri” iş planı yarışmasını bu amaçla yaptık. Yarışmada, yurt çapında yapılan 20'nin üzerinde iş planı yarışmasının aday gösterdiği, bu yarışmaların finalistleri arasından

¹ Hızlandırıcı programlarına esas teşkil eden yalın girişim (lean startup) metodolojisine ilişkin olarak bkz. Steve Blank ve Bob Dorf. *The Startup Owner's Manual: The Step-By-Step Guide for Building a Great Company*. 2012.

² Y-Combinator'un başarı hikayesi için bkz Randall Stross. *The Launch Pad: Inside Y Combinator, Silicon Valley's Most Exclusive School for Startups*. 2012.

³ TechStars'ın başarı hikayesi için bkz. Brad Feld ve David Cohen. *Do More Faster: TechStars Lessons to Accelerate Your Startup*. 2010.

seçilen 16 erken aşama (cirosu olmayan), 16 büyüme aşaması (cirosu olan ama kar etmeyen) girişim yarıştı. Yarışmanın jüriliğini ABD'den gelen 16 yatırımcı ve ülkemizin önde gelen 8 yatırımcısı yaptı.

Girişimciliğin geliştirilmesi hükümetimizin de önceliklerinden biri. Girişimciliği destekleyecek kamu politikalarının iyi tasarlanması için girişimcilerin ve yatırımcıların taleplerinin kamuya uygun kanallardan iletilmesi gerekli. TOBB bünyesinde kurulan Genç Girişimciler Kurulu ve Girişim Sermayesi Sektör Meclisi bu anlamda önemli bir rol üstlendi. Bu kurullar ile Hazine Müsteşarlığı arasında kurulan diyalog sonucu ortaya çıkan ve melek yatırımcılara yeni girişimlere yaptıkları yatırımları vergi matrahından düşme imkanı veren "Bireysel Katılım Sermayesi" düzenlemesi, Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan tarafından "Türkiye'nin En İyi Girişimcileri" yarışmasının İstanbul'da 30 Mayıs 2012'de yapılan ve 400 davetlinin katıldığı ödül töreninde açıklandı.

Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan "Türkiye'nin En İyi Girişimcileri Yarışması" ödül töreninde jüri üyeleri ve ödül kazanan girişimcilerle (İstanbul, 30 Mayıs 2012)

Hazine Müsteşarlığı'nın getirdiği destek programı ikincil mevzuatın tamamlanmasıyla Şubat 2013'te yürürlüğe girdi. Bu destekle melek yatırımcıların⁴ GARAJ gibi programları bitiren girişimcilere yapacakları yatırımlarda hızlı bir artış bekliyoruz. Nitekim, Özyeğin Üniversitesi içinde tıpkı GARAJ gibi bir hızlandırıcı programı olan Girişim Fabrikası 7 melek yatırımcıdan oluşan bir konsorsiyumla tüm girişimcilerine 15'er bin dolar yatırım yapılacağını Haziran ayında ilan etti.

Yine aynı diyalog süreci kapsamında, 10. Plan döneminde ilk defa girişimciliğe yönelik kamu politikalarını⁵ ele alan Girişimciliğin Geliştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu kuruldu. Komisyon'un raporu 20 Şubat 2013 günü yapılan törenle Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet Yılmaz'a takdim edildi. Raporun önerileri doğrultusunda, GARAJ gibi hızlandırıcı programlarının desteklenmesi, 13 Haziran 2013'te TBMM'ye sunulan 10. Kalkınma

⁴ Melek yatırımcılıkla ilgili olarak bkz. John May ve Cal Simmons. *Every Business Needs An Angel*. 2001.

⁵ Bu konuda bir genel çerçeve için bkz. Josh Lerner. *Boulevard of Broken Dreams: Why Public Efforts to Boost Entrepreneurship and Venture Capital Have Failed--and What to Do About It*. 2009.

Planı'nın girişimciliğin geliştirilmesi alanındaki başlıca önerileri arasında yer aldı (sayfa 105).

GARAJ'ın kuruluşuna esas teşkil eden tespit olan girişimcinin en önemli ihtiyacının mentörlük ve ilişki ağlarına erişim olduğu aynı özel ihtisas komisyonunda öne çıkan görüşlerden biri oldu. TÜBİTAK'ın yeni uygulamaya koyduğu 1512 Aşamalı Girişimci Destekleme Programı, kendinden önce uygulanan kamu girişimcilik desteklerinin üzerine çıkarak hibe desteğinin yanında mentörlük desteğini de bir asli unsur olarak içeriyor. Program kapsamında girişimcilere verilen zorunlu eğitimin yanı sıra, her bir girişimciye sektörden bir iş rehberi tayin ediliyor. TÜBİTAK 1512 mentörlerine yönelik ilk bilgilendirme programını da 22 Haziran 2013'te TEPAV'da gerçekleştirdik. Programın danışma kurulunda da TOBB ETÜ Genel Sekreteri Adem Şahin ve TOBB Girişim Sermayesi Sektör Meclisi Başkanı Göktekin Dinçerler yer alıyor.

Girişimcilik politikaları konusunda ilgili tüm kamu kurumları, yatırımcı ve girişimcileri 13 Kasım 2013'te TEPAV'daki Girişimcilik Politikaları Konferansı'nda biraraya getirdik. Açılışını TOBB Başkanı Sayın Rifat Hisarcıklıoğlu ve ABD Büyükelçisi Sayın Francis Riccardione'nin yaptığı konferansta, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı genel müdür düzeyinde konuşmacılarla, girişimcilikle ilgili proje ve politikalarını 400'e yakın katılımcıyla tartıştılar. Kamu ile girişimciler arasında ilk kez bu ölçekte bir diyalog kurulmasını sağlayan bu konferansı önümüzdeki yıllarda da sürdürmeyi planlıyoruz. Girişimcilik politikalarıyla ilgili analiz ve önerilerimizi ise yayınladığımız politika notları yoluyla kamuoyuyla paylaşıyoruz.⁶

GARAJ İşletme Modeli: Bir örnek ortaklık

TOBB'un önyak olması ve kamunun üst düzey desteğinin yanında, GARAJ'ı faaliyete geçirmek için gerekli son unsur girişimcilere günlük olarak mentörlük ve proje yönetimi desteği verecek ekibin kurulmasıydı. Girişimcinin halinden en iyi aynı yollardan geçmiş başka girişimciler anlar. Bu felsefeyle yola çıkarak, Viveka ekibiyle tanıştık. Viveka, 2010 yılında Sanayi Bakanlığı'ndan Teknogirişim desteği almış, ancak projeleri istenen ticari başarıyı göstermemiş bir ekip tarafından kurulmuş. Viveka'yı kuran üç Ankaralı girişimci, girişimcilere bir yılda 100 bin TL hibe veren Teknogirişim desteğinin en önemli eksiğinin, iş fikrinin bu parayı kullanıp nasıl piyasada satılabilen bir ürüne dönüşeceği yönünde bir destek verilmemesi olduğunu görüp, bu desteği sağlayacak bir program başlatmaya karar vermiş. Bir şirket olarak örgütlenen Viveka böyle ortaya çıkmış ve Ocak 2013'te faaliyetlerini GARAJ bünyesinde sürdürmeye başlamadan önce 15 civarında ekibe destek vermiş.

Viveka ile yapılan ortaklık sonucu, programa katılan projelerin başarılı olması halinde alınacak getiriyi ("upside") uygulayıcılarına veren bir üniversite içindeki ilk hızlandırıcı programı GARAJ oldu. GARAJ hızlandırıcı programına katılan girişimciler, projeleri başarılı olup şirketleştikleri takdirde %10'a kadar hisselerini, programın günlük uygulamasını gerçekleştiren Viveka alıyor.

⁶ TEPAV Araştırmacısı Beril Benli'nin yazdığı notların başlıkları "Türkiye'de Başlangıç Aşamasındaki Girişimcilere Verilen Finansal Desteklerin Etkinliği" (Ocak 2013) ve "Teknogirişim Sermayesi Desteği Durum Analizi ve Öneriler" (Mart 2013).

Sayın Emine Erdoğan, Sanayi, Bilim ve Teknoloji Bakanı Sayın Nihat Ergün ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma Şahin, TOBB Başkanı Sayın Rifat Hisarcıklıoğlu, GARAJ ziyaretlerinde girişimcilerle (Ankara, 26 Mart 2013)

GARAJ'da girişimcilere - içinde aynı zamanda girişimcilerin sosyalleşebileceği bir Starbucks olan - 600 metrekarelik bir açık ofis alanı sağlanıyor. Bu alanda, girişimciler uygulama ekibiyle sürekli iletişim kurabiliyor. Ayrıca, her perşembe İstanbul'dan gelen bir yatırımcı veya girişimci ile birebir ofis saatleri ve herkese açık kahve sohbetleri düzenleniyor. Böylece Ankara'da girişimcilerin ilişki ağlarının güçlenmesini, girişimciliğe ilginin artmasını, bir "girişimcilik toplumu" (startup community) gelişmesini hedefliyoruz⁷. TEPAV ise GARAJ bünyesinde girişimciye sağladığı, ofis alanı ve networking desteğinin karşılığı olarak proje şirketleşir ve şayet yatırım alırsa, kurulacak şirketten sadece 5 bin TL kira alıyor; aksi halde girişimcilerden herhangi bir ücret alınmıyor.

Birinci Dönem GARAJ Girişimleri

GARAJ hızlandırıcı programının ilk girişimcilerini, Ocak – Mart 2013'te İnternet üzerinden alınan başvurular arasından mülakat yoluyla seçtik. Başvuru yapan 135 girişimciden, 12 takımdaki 39 girişimci programa kabul edildi. Tüm girişimcilerin programa başladıkları ilk hafta, 26 Mart 2013'te Sayın Emine Erdoğan, Sanayi, Bilim ve Teknoloji Bakanı Sayın Nihat Ergün ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma Şahin GARAJ'ı ziyaret ederek girişimcilerle tanıştılar. Aynı gün, Keçiören Belediyesi ile başlattığımız ve Ankaralı kadın girişimcilerin eğitimini hedefleyen 1071 Kadın Girişimci programının da açılışı yapıldı.

GARAJ girişimcileri bu tarihten itibaren GARAJ'ı ziyaret eden birçok isimle tanışma ve iş fikirlerini değerlendirme imkanı buldu. Neredeyse her perşembe düzenlenen kahve sohbetlerimize katılan isimler arasında Galata Business Angels'dan Fatih İşbecer, Ferhan Cook ve Serhat Görgün, 212'den Numan Numan, Ali Karabey ve Dilek Dayınlarlı, BIC'den Joachim Behrandt, Intel Capital'dan Barış Aksoy, Revo'dan Cenk Bayraktar, Berkin Toktaş ve Bora Yılmaz'ı sayabiliriz.

⁷ Yerel girişimcilik toplumlarının geliştirilmesine yönelik tecrübe stratejilerle ilgili bkz. Brad Feld. *Startup Communities*. 2012.

GARAJ hızlandırıcı programına başladıklarından beri geceli gündüzlü çalışan girişimcilerden 10 ekip ürününü 20 Haziran 2012'te yapılan Demo Günü'ne yetiştirdi. GARAJ'daki girişimciler web ve mobil uygulamalar üzerine yoğunlaşıyor. Birinci dönemdeki odak alanları sağlık, eğitim, oyun, mobil ticaret ve bulut yazılım çözümleri oldu. Demo Günü'nde sunum yapan girişimcilerin işlerine yakından göz atalım:

- **Kitap Canavarı** 2-11 yaş arası çocuklara yönelik bir mobil kitap platformudur. Platformun en önemli özellikleri tek bir kitap değil, bir çok kitaptan oluşan bir kütüphane olması ve kitap içeriklerinin çocuklar için sıkıcı olmaktan çıkıp eğlenceli hale gelmesi için oyunlaştırılmış olmasıdır. Kitap Canavarı dışarıdan içeriklere de açık olması nedeniyle bir çok hikaye yazarının, tasarımcının ve içerik sağlayıcının yararlanabileceği bir platformdur. Aynı zamanda FATİH projesinin en çok ilgi çeken içerik unsurlarından biri olarak öne çıkacaktır..
- **Tounat** turistlerin , gittikleri bölgelerdeki yerel deneyimleri ve faaliyetleri yaşamaları için istedikleri yerel "arkadaş"larıyla eşleştiren bir platformdur. Böylece gizli kalmış yerel faaliyetlerin, en iyi bilenle beraber yapabileceği, klasik turist rehberliğinin dışında yeni bir alan yaratılmaktadır. Ülkemizin turizm hacminin daha da gelişmesi için önemli bir adım olarak görülebilir.
- **Motivolog** sağlık sorunu yaşayanların tecrübelerini paylaşmaları için kurulmuş bir web platformudur. Hastalar birbirlerinin tecrübelerini öğrenip sosyalleşirken aynı yoldan geçtiği hastaların durumlarına göre yaşayacaklarını öngörmektedir. Böylelikle web sitesi içinde üretilen veri ilaçların yan etkilerinin erken tespiti başta olmak üzere birçok alana yayılabilecek bir iş modelinin önünü açıyor.
- **Parqr**, koşu, yüzme, bisiklet gibi sporları yapanların parkurlarını gerçek zamanlı olarak haritada işaretleyip, birbirlerinin parkurlarını takip edebilmesini ve sosyalleşebilmesini sağlayan bir mobil uygulamadır. Parqr, şehirlî sporcunun en büyük problemlerinden biri olan sosyalleşme ihtiyacını gidermeyi, böylece spor yapanların sayısını artırmayı hedefliyor.
- **Bvrjuva**, genelde planlanmadan alınan lüks ürünleri keşfetmeye yönelik bir mobil-ticaret uygulamasıdır. Bvrjuva, e-ticaretin global ölçekte mobil platformlarda öne çıkmasından yararlanarak, ülkemizde bu alandaki bir boşluğu doldurmaktadır.
- **Uniworkcity**, şirketlerin kendi ilan sistemini kurup sitelerine entegre edebileceği bir web aracıdır. Şirketler Uniworkcity üzerinden formlarını hazırlayarak kendi sitelerine koyabilir, Uniworkcity üzerinden başvuru toplayabilir ve bu başvuru durumlarını takip edebilir. Kariyer sitelerindeki karmaşık ilan sistemlerine karşın, getirdiği yeni bir bakış açısı ile öne çıkmaktadır.
- **Drogtech**, medikal sektör başta olmak üzere satış temsilcisi kullanan tüm şirketler için satış temsilcilerinin sunum yapabilecekleri, geribildirim verebilecekleri ve toplantı yerlerini işaretleyebilecekleri bir tablet yazılımı geliştiriyor. Aynı zamanda satış temsilcilerinin sistem üzerinden takip edilmesini sağlamaktadır.
- **Batterie.me**, arkadaşların birbirleriyle bir derste daha çok soru çözmek, daha uzun mesafe koşmak, daha çok yemek yemek veya bir oyunda daha çok puan almak gibi alanlarda yarışabilecekleri, kendi aralarında veya başkalarının yarışlarıyla ilgili bahis tutabilecekleri bir mobil uygulama geliştiriyor.
- **Enforce**, yerel idarelerin sorumluluk alanlarına giren konulardaki eksiklerin, vatandaşlarca rapor edilebilmesi için lokasyon bazlı bir mobil uygulama geliştiriyor. Uygulamada rapor edilen eksiklere ilişkin takip de yapılabiliyor. Ekip uygulamayı yerel idarelerden başlayarak doğrudan tüketicilerle ilişki kuran tüm kurum ve kuruluşlara yönelik olarak genişletmeyi hedefliyor.

- **Bilge Kral**, mobil platformda sosyal olarak oynanan bir bilgi yarışması platformu geliştiriyor. Proje için Kim 500 Bin İster'in sosyal hali diyebiliriz.
- **TiviAce**, restoran ve kafelerde veya konferans ve seminer gibi etkinliklerdeki dijital ekran uygulamaları geliştiriyor. Ekranlar müşteriler ve ziyaretçiler için kullanışlı olacak şekilde özelleştirilebiliyor.

GARAJ girişimcileri Demo Günü'nde Türkiye'nin en seçkin yatırımcılarının karşısına çıktı. GARAJ girişimcilerini izlemek için salonu dolduran fonlar ve melek yatırımcı ağları arasında 212, Earlybird, Intel Capital, Rhea, i-Lab, Inventram, Aslanoba Capital, Behrandt Angels ve METUTECHBAN'ı sayabiliriz.

GARAJ 2.0

GARAJ, tıpkı bir yeni girişim gibi sürekli evrilen, daha iyiyi arayan bir program. Yeni dönem 15 Eylül'de başlayacak. Yaz boyunca bir yandan ilk dönem girişimcilerimizin yatırım ve müşteri görüşmelerini takip ederken, bir yandan da yeni programımızın tasarımına çalışacağız. GARAJ'ın yeni dönem planları şöyle:

Girişimcilerin uluslararası ağlarının geliştirilmesi: GARAJ'ın temel hedeflerinden bir Ankaralı girişimcilerin bölge pazarlarına girişini kolaylaştırmak. İlk dönemde dört kardeş hızlandırıcı programı belirledik:

- Flat6 (Kahire, Mısır)
- Menapps (Amman, Ürdün)
- Silicon Oasis (Dubai, BAE)
- Barama (Bakü, Azerbaycan)

Şu anda, kardeş hızlandırıcı programlarıyla video-konferanslar yoluyla girişimcilerimizi bölge ülkelerindeki girişimcilerle tanıştırıyoruz. Bu tanışmalar, benzer alanlarda çalışan girişimciler arasında yeni pazarlara erişim için işbirliklerinin önünü açıyor. Mesela, oyunlu kitaplar yapan Galavalomka, Kahire'deki Flat6'te benzer bir proje üzerinde çalışan bir ekiple beraber, içeriğin Arapça pazarına aktarılması için çalışıyor. Önümüzdeki dönemde, bu işbirliklerini girişimcileri fiziksel olarak da biraraya getirecek etkinliklerle çeşitlendirmeyi, uzun dönemde bölge ülkelerinden girişimcileri de Ankara'ya getirerek GARAJ programına dahil etmeyi hedefliyoruz.

Yeni sektörler: Birinci dönem girişimcilerimiz web ve mobil uygulama ve genelde doğrudan tüketiciye yönelik ürünlere odaklıydı. Önümüzdeki dönemde, bu girişimlerin sektörel dağılımını iki yönde çeşitlendirmeyi hedefliyoruz.

Birinci olarak, yine yazılım alanında, ancak kurumsal müşterilere (B2B) doğru olacak. Özellikle, KOBİ'lere yönelik bulut yazılımlar, Ulaştırma Bakanlığı'nın yeni vergi düzenlemesiyle hızla gelişmesini beklediğimiz makine – makine iletişim veya endüstriyel internet alanı ve büyük veri (big data) bu yönde dikkat çeken alanlar.

İkinci olarak, daha uzun vadede, bilgi ve iletişim dışındaki teknolojilerde çalışan girişimcileri de kabul etmeyi hedefliyoruz. Bu alanda, hem TOBB ETÜ'nün odak alanlarından olan hem de Ankara'da güçlü kümelenmesi ile öne çıkan sağlık teknolojileri önceliklerimizden olacak. Teknoloji bazlı girişimcilere yönelik programımızı tasarlarken TOBB ETÜ'de yeni devreye giren ve tek bir bina içinde 81 lab barındıran Teknoloji Merkezini de dikkate alıyoruz. Bu alanda, programın süresini bir yıl çıkararak

TÜBİTAK 1512 aşamalı girişimcilik desteği programı ile entegrasyon sağlamayı hedefliyoruz.

Girişimcilere tohum sermayesi: Önümüzdeki dönemde, Girişimcilerin pazara girişte pazarlama ve insan kaynağı ihtiyaçlarını çözmek, ayrıca girişimciliğe çekilen insan kaynağının niteliğini artırmak için, ilk 6 ayda aşamalar halinde dağıtılmak üzere her bir girişim için 30 bin TL'lik bir tohum fonu sağlamayı hedefliyoruz. Bu amaçla, Hazine Müsteşarlığı'nın Türkiye'de girişim sermayesi sektörünü ivmelendirmek için büyük bir özgüyle tasarladığı "fonların fonu" mekanizması önemli bir fırsat sunuyor. Fonların fonuna kaynak aktarılmasına ilişkin 6456 sayılı Kanun 18 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe girdi (madde 10). İkincil mevzuatın tamamlanmasının ardından 2013 sonunda mevzuatın ilk faydalanıcılarının GARAJ girişimcileri olmasını planlıyoruz.

GARAJ Yöneticisi Ussal Şahbaz, Kabil Amerikan Üniversitesi Kadın Girişimciliği Merkezi'nde girişimcilerle (Kabil, 11 Haziran 2013)

GARAJ modelinin yaygınlaşması: Aralık 2011'de İstanbul'da toplanan Küresel Girişimcilik Zirvesi'nin en önemli mesajı Türkiye'nin bölgesinde en çok ilgi çeken varlıklarından birinin girişimcileri olduğuydu. Bu Zirve'nin doğrudan bir sonucu olarak faaliyete geçen GARAJ'ın önümüzdeki dönemdeki en önemli işlevlerinden biri, Türkiye'nin girişimcilik alanındaki tecrübesinin dost ve kardeş ülkelere aktarılması olacak. Bölge ülkelerinde kurulabilecek garajlar ile, hem o ülkelerdeki girişimcilerin desteklenmesi, hem de bu girişimcilerin Türk girişimcilerle ilişkilerinin artırılarak kendi girişimcilerimize yeni fırsatlar sağlanması mümkün. Bu çerçevedeki ilk görüşmemizi, davetleri üzerine gittiğimiz Afganistan'da Kabil'deki Amerikan Üniversitesi ile yaptık. 2014 yılında Kabil'de Afganistan'ın koşul ve gereklerine uygun bir girişimcilik merkezinin açılması için çalışmalarımıza başlayacağız.